

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามภูมิภาค ระดับชั้นปี สมฤทธิ์ผลทางการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดาและรายได้รวมของครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 156 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบในอัตราส่วน 1 : 2 ของแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามรูปแบบการเรียน (Learning Styles Questionnaires) ของ แอนโทนี กราชา และ เซอร์วิล ไรซ์แมนน์ (Antony Grasha & Sheryl Reichmann) ซึ่ง ลักษณะ มีคะแนน และ จูริเรค ธนุรักษ์ ได้นำมาปรับปรุงดัดแปลงคำถามให้เหมาะสมกับการเรียนวิชาชีพการพยาบาล ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 รูปแบบการเรียนของนักศึกษา 6 แบบ แบบละ 10 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามทั้งสิ้น 66 ข้อ และนำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลรูปแบบการเรียน นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบรูปแบบการเรียน จำแนกตามตัวแปรภูมิภาค โดยการใช้ทดสอบค่า t (t -test) ส่วนการเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนกับตัวแปรอื่น เช่น ระดับชั้นปี สมฤทธิ์ผลทางการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และรายได้รวมของครอบครัว โดยใช้ทดสอบค่า F (F -test) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของดันแคน (Duncan)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 156 คน ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 59.62 และร้อยละ 40.38 อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่
- 1.2 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยสะสม) ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.62 อยู่ระหว่าง 2.01-2.50 รองลงมา ร้อยละ 27.56 มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอยู่ระหว่าง 1.51-2.00
- 1.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ บิดามีอาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 28.85 รองลงมา ร้อยละ 23.08 บิดามีอาชีพรับราชการ และร้อยละ 21.79 มีอาชีพค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัว
- 1.4 อาชีพของมารดา ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.85 มีอาชีพเป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 27.56 มีอาชีพค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัว และร้อยละ 16.67 มีอาชีพรับจ้าง
- 1.5 รายได้รวมของครอบครัว ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.21 มีรายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.28 มีรายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 - 5,000 บาท

2. รูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ทั้ง 4 ชั้นปี

2.1 คะแนนเฉลี่ยและอันดับของรูปแบบการเรียน 6 แบบ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีรูปแบบการเรียนแต่ละแบบอยู่ในระดับมากถึงน้อย โดยมีรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมเป็นอันดับ 1 อันดับรองลงมาเรียงตามลำดับ ได้แก่ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบอิสระ แบบแข่งขัน และแบบหลีกเลี่ยง เป็นอันดับสุดท้าย

2.2 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับระดับชั้นปี พบว่านักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนแต่ละแบบแล้ว พบว่า

2.2.1 นักศึกษาพยาบาล มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 1 มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่า ชั้นปีที่ 1 ส่วนชั้นปีอื่น ๆ มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงไม่แตกต่างกัน

2.2.2 นักศึกษาพยาบาล มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาส่งกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ

2.3 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับภูมิสำเนา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิสำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัดมีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวม และรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบไม่แตกต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยสะสม) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระหว่าง 2.01-2.50 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาล ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ระหว่าง 1.51-2.00 และ 2.51-3.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ระดับ 2.01-2.50 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง สูงกว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ระดับ 1.51-2.00 และ 2.51-3.00 ตามลำดับ

2.5 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับอาชีพของบิดา พบว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวม และรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบไม่แตกต่างกัน

2.6 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับอาชีพของมารดาพบว่านักศึกษาพยาบาลที่มารดาประกอบอาชีพต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบแล้ว พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพหรือประกอบอาชีพรับราชการ อาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มารดาประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาส่งสุด รองลงมา คือ นักศึกษาพยาบาลที่มารดาประกอบอาชีพรับราชการ เกษตรกร ค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัว และอาชีพรับจ้าง ตามลำดับ

2.7 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับรายได้รวมของครอบครัว พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัวต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบแล้ว พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลักเลียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 10,000-15,000 บาท/เดือน มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลักเลียงสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป

การอภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ ผู้วิจัย อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค พบว่า นักศึกษาพยาบาลชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงสุด ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือรองลงมา และชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบหลักเลียงน้อยที่สุด (ตาราง 7) การที่นักศึกษาพยาบาลชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อาจเนื่องจากการพยาบาลเป็นศาสตร์เฉพาะสาขา ที่ต้องใช้ทักษะทางสติปัญญา สัมพันธภาพและเทคนิคผ่านทางกระบวนการพยาบาล เพื่อช่วยเหลือผู้รับบริการให้มีภาวะสุขภาพที่ดีที่สุด กิจกรรมการเรียนรู้การสอนทางพยาบาลศาสตร์ จึงมุ่งเน้นผลิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือให้บริการสังคมในลักษณะของการดูแลมนุษย์ (Human Care) ทั้งกลุ่มที่มีสุขภาพดี และกลุ่มที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้วยจุดมุ่งหมายหลักที่ต้องการให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2536) ฉะนั้น การจัดการเรียนการสอน จึงมีทั้งภาคทฤษฎีที่สอดคล้องผสมผสานกันไปกับการเรียนภาคปฏิบัติ ทำให้นักศึกษาพยาบาลต้องพยายามเข้าชั้นเรียน เพื่อที่จะเรียนรู้เนื้อหาวิชาจากภาคทฤษฎีและสามารถนำไปใช้ในการเรียนภาคปฏิบัติได้ นอกจากนี้การจัดรูปแบบการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค จะเน้นเนื้อหาที่สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคล เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถให้บริการด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย อภิปรายกลุ่มย่อย การศึกษา รายผู้ป่วยโดยกลุ่ม การสอนทางห้องทดลอง เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการสอนแบบนี้ สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่นักศึกษาชอบ คือ แบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมือ ซึ่งกรธาและไรช์แมนน์ (Grasha & Reichmann อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537) ได้อธิบายถึงรูปแบบการเรียนดังกล่าวว่า เป็นแบบการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา มีความรับผิดชอบและชอบที่จะมีส่วนร่วมไปกับเพื่อน ๆ ใน

ชั้นเรียน โดยเฉพาะมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด แต่จะมีส่วนร่วมน้อยมาก ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร และลักษณะการเรียนการสอนที่นักศึกษาชอบนั้น จะเป็นลักษณะของการบรรยาย สลับกับสนทนาโต้ตอบ ชอบการทดลอง ชอบผู้สอนที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาวิชาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ดังได้กล่าวมาแล้ว อนึ่ง รูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมนั้น นักศึกษาไม่ชอบกิจกรรมนอกหลักสูตร ทั้งๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในภายหน้าเมื่อสำเร็จการศึกษาในการที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรวิชาชีพอื่น ๆ ในทีมสุขภาพ เช่น แพทย์ เภสัชกร นักกายภาพบำบัด เป็นต้น แต่นักศึกษาไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้สอนจึงได้ดึงกิจกรรมนอกหลักสูตรสอดแทรกเข้ามาให้นักศึกษาได้ปฏิบัติในรายวิชาที่เรียน เช่น การออกค่ายพัฒนาชนบทร่วมกับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นต้น ซึ่งทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์และความรู้ สนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการเรียนและได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมอีกด้วย

ส่วนรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือที่นักศึกษาชอบเป็นลำดับรองลงมา นั้น เป็นแบบที่คล้ายคลึงกับรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมมาก นักศึกษาจะรู้สึกว่าจะสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความสามารถซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือกับอาจารย์และเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ลักษณะการเรียนการสอนที่นักศึกษาชอบ จะเป็นการบรรยายกับการสนทนาโต้ตอบ เป็นกลุ่ม สัมมนา กลุ่มย่อย ทำงานเป็นกลุ่ม มีการพูดคุยกันนอกชั้นเรียน ซึ่งรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนแบบนี้ ทางคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ได้จัดสอนอยู่แล้วเช่นกัน

นอกจากนี้ทางคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีหอพักสำหรับนักศึกษาพยาบาลพักอาศัยอยู่ภายในบริเวณคณะฯ เพื่อฝึกให้นักศึกษารู้จักใช้ชีวิตร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน รู้จักรักษากฎระเบียบของหอพัก การให้นักศึกษามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีระเบียบเรียบร้อย จะช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้กับนักศึกษาอย่างดี และหอพักนักศึกษาย่อมจะเป็นที่ที่จะฝึกฝนทักษะทางสังคมได้อย่างดีที่สุดใน (วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา อ้างถึงใน พรชูลี อาชวาทุง , 2525)

สำหรับรูปแบบการเรียนที่นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ชอบน้อยที่สุด คือ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงนี้ นักศึกษาจะไม่สนใจการเรียนรู้อะไรในชั้นเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ และผู้สอนในชั้นเรียน รวมทั้งไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ลักษณะรูปแบบการเรียนดังกล่าวนี้ นักศึกษาไม่ชอบหรือชอบน้อยที่สุด นั่นหมายความว่า นักศึกษาไม่ชอบที่จะไม่สนใจการเรียนการสอนในชั้นเรียน ไม่ชอบที่จะไม่มีส่วนร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ไม่ชอบที่จะไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ หลีกเลี่ยงการทำให้

ชั้นเรียนนำเบื้อหน้า โดยจัดรูปแบบการสอนหลายๆ แบบให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนของนักศึกษา การที่นักศึกษาพยาบาลชอบรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด และชอบรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด และแบบร่วมมือ รองลงมา นั้น อาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นหรือปรับพื้นฐานของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้มี "หัวใจไมล์ที่สอง" ซึ่งหมายถึง ทางสถาบันมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีหัวใจเอื้อเพื่อพ่อแม่ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม มีส่วนร่วมและร่วมมือช่วยเหลือผู้อื่นในทุก ๆ ด้าน ซึ่ง ปณิธานของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค เป็นสิ่งที่ช่วยขัดเกลาและหล่อหลอมให้นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับระดับชั้นปี พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาในระดับชั้นปีต่างกัน มีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน (ตาราง 8) ซึ่งขัดกับผลการวิจัยของ ลักษณะ มีเนนันท์ และ รุจิเรศ ธนุรักษ์ (2528) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลโรงพยาบาลรามธิบดี ชั้นปีที่ 1-4 มีรูปแบบการเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพามากกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพามากกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนแบบแข่งขันมากกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลโรงพยาบาลรามธิบดี ชั้นปีที่ 2 ต้องย้ายสถานที่เรียน สถานที่พัก จากคณะวิทยาศาสตร์ ตำบลศาลายา กิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มาเรียนและมาพักที่โรงเรียนพยาบาลรามธิบดี ทำให้ไม่คุ้นเคยกับสถานที่เรียนที่พักแห่งใหม่ ประกอบกับต้องเริ่มมีการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย จึงส่งผลให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีความวิตกกังวล และมีความเครียดในการปรับตัวมากกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีอื่นๆ ซึ่งปฏิกริยาตอบสนองต่อความวิตกกังวลและความเครียดนี้ อาจทำให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 บางกลุ่มหลีกเลี่ยงไม่สนใจการเรียนการสอนหรือเกิดความต้องการที่จะเอาชนะโดยมูมานะในการเรียนเพื่อที่จะเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน ขณะเดียวกันนักศึกษาพยาบาลบางกลุ่มก็ต้องพึ่งพากลุ่มเพื่อนๆ และอาจารย์ในการเรียนเพื่อที่จะปรับตัวให้เรียนทันเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ส่วนนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 นั้นเนื่องจากเป็นนักศึกษาใหม่ ไม่คุ้นกับการเรียนการสอนในระบบมหาวิทยาลัยจึงต้องพึ่งพาอาจารย์ เพื่อนและรุ่นพี่ในด้านการเรียนมากกว่าชั้นปีอื่น ๆ (ลักษณะ มีเนนันท์ และ รุจิเรศ ธนุรักษ์ , 2528)

ส่วนการที่นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ทุกระดับชั้นปี มีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลทุกระดับชั้นปี มีการเรียนการสอนอยู่

ภายในคณะพยาบาลศาสตร์ฯ และพักอยู่ในหอพักนักศึกษาพยาบาลแห่งเดียวกัน ยกเว้นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ที่ต้องไปเรียนที่เขตแม่ควาเป็นบางวิชาและมีบางคนที่ไม่ได้พักอยู่ในหอพักนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากทางหอพักมีสถานที่ไม่เพียงพอ แต่ก็ไม่มีผลทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ต้องปรับตัวมากเหมือนนักศึกษาพยาบาลโรงพยาบาลรามาธิบดี ที่ต้องแยกไปเรียนและพักอยู่ในวิทยาเขตในจังหวัดนครปฐม ในชั้นปีที่ 1 และเมื่อขึ้นชั้นปีที่ 2 ต้องย้ายมาเรียนและมาพักที่โรงพยาบาลรามาธิบดี

นอกจากนี้ ทางคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีนโยบายให้นักศึกษาพยาบาลทุกคนเข้าห้องประชุมสัมมนาทุกเช้าเพื่อรับฟังคำสอน และข้อคิดที่เป็นประโยชน์ในการกล่อมเกลารจิตใจให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้มีมนุษยธรรม จริยธรรม มีศีลธรรมและเสริมสร้างให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้มี "น้ำใจไมตรีที่สอง" รวมทั้งหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลทุกระดับชั้นปี มีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงว่าลักษณะการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค เป็นไปตามปณิธานของคณะฯ ที่เน้นสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคล รวมทั้งการอุทิศตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น จึงทำให้รูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1-4 ไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาพยาบาลชอบรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมเหมือนกัน

2.1 เมื่อพิจารณารูปแบบการเรียนแต่ละรูปแบบแล้ว พบว่า นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 1 มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 (ตาราง 9) ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 1 จะเรียนเฉพาะวิชาพื้นฐานทั่ว ๆ ไปในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งวิชาเหล่านี้มีเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่แตกต่างจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่าใดนัก จึงทำให้มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ส่วนนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 นั้น มีการเรียนการสอนที่เน้นหนักในหมวดวิชาชีพมากขึ้น ทั้งภาคทฤษฎีและเริ่มฝึกปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วย ในหลายรายวิชา เช่น การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การพยาบาลสูติศาสตร์ การพยาบาลเด็ก การพยาบาลอนามัยชุมชน และการพยาบาลจิตเวช ซึ่งนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีนี้ จะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติทั้งเวรเช้า เวรบ่าย และเวรดึก หมุนเวียนกันไปตามหอผู้ป่วยต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาพยาบาลต้องปรับตัวมากขึ้น ทั้งการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียนกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วย นอกจากนี้ ในบางรายวิชาต้องเรียนเนื้อหาที่มากเกินไป จนรับไม่ไหว เนื่องจากผู้สอนสอนเนื้อหาที่ลึกซึ่งเกินไป อีกทั้งจำนวนชั่วโมงเรียนที่มากเกินไป และมีความซับซ้อนในเนื้อหารายวิชา ทำให้ผู้เรียนไม่มีเวลาทบทวนวิชาที่เรียน (เพ็ญศรี ชุนใช้ และคณะ, 2533) รวมทั้งมีการสอบเพื่อประเมินผลบ่อยครั้งในแต่ละรายวิชา ภาวะการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว

ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดมากขึ้น ซึ่งผลของความเครียดก่อให้เกิดปฏิกิริยาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้มีพฤติกรรมที่ต้องการหลีกเลี่ยงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด (Smith & Duell, 1989) โดยการไม่ยอมเข้าชั้นเรียน ไม่สนใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาวิชา ไม่มีส่วนร่วมกับผู้เรียนอื่นในชั้นเรียน เป็นต้น

2.2 เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนแต่ละแบบกับระดับชั้นปี และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ยังพบว่า นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 และ 1 ตามลำดับ (ตาราง 10) รูปแบบการเรียนแบบพึ่งพานี้ กราชาและไรช์แมนน์ (Grasha & Reichmann) ได้พูดถึงลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ว่า แสดงความอยากเรียนรู้้อยและจะเรียนเฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับให้เรียน ผู้เรียนจะมองผู้สอนเพื่อเป็นแนวทางให้บอกความต้องการให้ทำอะไร จากหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ซึ่งต้องเรียนเนื้อหาหลายรายวิชาที่ยาก ซับซ้อนและแตกต่างจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 และ 1 รวมทั้งต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษาพยาบาลต้องพึ่งพาอาจารย์ผู้สอน โดยยึดเนื้อหาคำสอนในภาคทฤษฎี และการสาธิตการให้การพยาบาลจากผู้สอนเป็นหลัก และนักศึกษาพยาบาลจะทำผิดพลาดไปจากที่อาจารย์สอนไม่ได้ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ให้กับมนุษย์นั้นไม่อาจจัดในรูปแบบของการลองผิดลองถูกได้เพราะอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต จากรูปแบบการสอนของอาจารย์ที่มีบทบาทในการควบคุมและกำหนดทิศทาง การเรียนรู้ของผู้เรียนเช่นนี้ ย่อมมีผลทำให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงกว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงแวดล้อมทางการเรียนใหม่เช่นกัน โดยนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 เริ่มมีการเรียนในหมวดวิชาชีพโดยฝึกการปฏิบัติพยาบาลพื้นฐานควบคู่ไปกับการเรียนภาคทฤษฎี โดยนักศึกษาต้องขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานบนหอผู้ป่วยในเวรเช้า เพื่อหาประสบการณ์ นักศึกษาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาจารย์และเพื่อน ในการเรียนรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่วนนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 นั้น อาจไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนในระบบมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นระบบการเรียนที่แตกต่างไปจากที่เคยเรียนมาในชั้นมัธยมศึกษา ไม่คุ้นเคยกับการสอนของอาจารย์ ไม่คุ้นเคยกับการค้นคว้าด้วยตนเอง และการใช้แหล่งประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งได้พบสังคมใหม่ ต้องปรับตัวใหม่ จึงทำให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ต้องพึ่งพาอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลรุ่นพี่ ที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โชว์ และ เบิร์ท (Show & Burt, 1979 อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) ที่พบว่า นักศึกษาบางกลุ่มจะเรียนรู้ได้ดีในลักษณะการเรียนการสอนที่ขึ้นอยู่กับผู้สอน เชื้อเพลิงและคล้อยตามผู้สอน และขึ้นอยู่กับผู้สอนในการที่จะบอกความสำคัญหรือความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้อที่จะสอน

2.3 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับภูมิลำเนาในเชียงใหม่ และต่างจังหวัด พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวม และรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบไม่แตกต่างกัน (ตาราง 11) ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเชียงใหม่และต่างจังหวัดต่างก็ต้องเข้ามาอยู่ในหอพักนักศึกษาพยาบาลเช่นเดียวกัน โอลเซน (Olsen ,1967 อ้างถึงใน วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ,2525) อดีตผู้อำนวยการที่พักอาศัยของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า ได้กล่าวถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักในมหาวิทยาลัยว่าหอพักในมหาวิทยาลัยนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก มีหน้าที่เทียบได้กับห้องสมุด ห้องปฏิบัติการและห้องเรียน การจัดตั้งหอพักขึ้นนั้นก็เพื่อผลสัมฤทธิ์ระดับสูงสุดทางวิชาการและการพัฒนาเอกลักษณ์บุคคล และมิลเลอร์ (Mueller ,1961 อ้างถึงในวัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ,2525) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหอพักในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ เพื่อให้เป็นที่พักอาศัย ส่งเสริมวิชาการ พัฒนาบุคคล เพื่อประชาสัมพันธ์ และเพื่อปกครองดูแลวินัยนักศึกษา การที่นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี ไม่ว่าจะมีความรู้ในเชียงใหม่หรือต่างจังหวัด ต้องมาอยู่ในหอพักนักศึกษาเดียวกันซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์กลางที่จะสร้างคนทั้งคนให้สมบูรณ์ให้มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ หอพักจึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ห้องเรียนใด ๆ มีอาจให้ได้มากเท่า เพราะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้ในวิทยาการและความรู้ในการดำรงชีวิตไว้ด้วยกัน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า หอพักนักศึกษาพยาบาลมีส่วนช่วยให้นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในเชียงใหม่และต่างจังหวัด มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันเพราะได้รับการหล่อหลอมมาจากเข้าเดียวกัน

2.4 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยสะสม) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมไม่แตกต่างกัน (ตาราง 12) ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลทุกคนต่างได้รับอิทธิพลจากหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายของการสอน วิธีดำเนินการสอนอย่างเดียวกัน จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลักษณะิ มิมะนันท์ และ รุจิเรศ ฑูร์วัช (2528) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบเป็นรายคู่แล้ว พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับปานกลาง (2.01-2.50) มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลักเสียงแตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับค่อนข้างอ่อน (1.51-2.00) และระดับปานกลางค่อนข้างสูง (2.51-3.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 13) โดยนักศึกษาพยาบาล ที่มีสัมฤทธิ์ผล

ทางการเรียนระดับปานกลาง (2.01-2.50) มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับค่อนข้างอ่อน (1.51-2.00) และระดับปานกลางค่อนข้างสูง (2.51-3.00) ตามลำดับ อนึ่ง นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (2.01-2.50) นี้ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 (ตาราง 3) เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีนี้ มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่าชั้นปีอื่น ๆ (ตาราง 8) ซึ่งเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ที่เน้นหนักทางด้านภาคทฤษฎีและภาคฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงที่สุด ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับค่อนข้างอ่อน (1.51-2.00) นั้น จะมีสติปัญญาไม่ค่อยดี มีพื้นฐานความรู้ต่ำและเรียนไม่เก่งในบางวิชา ทำให้กังวลใจเกิดความท้อถอยในบางครั้ง ส่งผลให้ไม่อยากเข้าชั้นเรียน ไม่อยากมีส่วนร่วมกับผู้เรียนอื่นๆ และผู้สอนในชั้นเรียนเป็นครั้งคราว แต่ก็ยังน้อยกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับปานกลาง (2.01-2.50) ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับปานกลางค่อนข้างสูง (2.51-3.00) นั้น มีสติปัญญาค่อนข้างดี เรียนหนังสือค่อนข้างเก่ง มีความตั้งใจเรียน ชอบค้นคว้าหาความรู้ ลักษณะรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงจึงไม่ค่อยปรากฏในนักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้

2.5 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับอาชีพของบิดา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพต่างกัน มีรูปแบบการเรียนโดยรวม และรูปแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน (ตาราง 14) เมื่อพิจารณาถึงอาชีพบิดาของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ส่วนใหญ่มีบิดาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 28.85 รองลงมาคือ บิดามีอาชีพรับราชการ คำขายหรือมีกิจการส่วนตัว และอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 23.08, 21.79 และ 17.31 ตามลำดับ (ตาราง 4) ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีฐานะทางอาชีพค่อนข้างต่ำเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ (จันนิก เกรษฐ, 2536) ตามลักษณะของสังคมไทยนั้นบิดาจะเป็นผู้ให้การอุปการะทางเศรษฐกิจแก่ผู้ที่อยู่ในครอบครัว และบิดามารดา จะพยายามส่งเสียลูก ๆ ให้ได้ศึกษาเล่าเรียน (ไพฑูริย์ เครือแก้ว, 2522) จากการศึกษาของ บรู และดันแคน (Brau & Duncan, 1967) อ้างถึงใน Brusoski et. al., 1992) พบว่า ฐานะทางอาชีพและการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับการสำเร็จในการเล่าเรียนของบุตร ซึ่งความสำเร็จในการเล่าเรียนนี้ สามารถวัดได้จากสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา (คะแนนเฉลี่ยสะสม) (Young, 1993) นอกจากนี้ ไฮเลทท์ และคณะ (Haillett et. al., 1993) อ้างถึงใน Kelly, 1997) ยังพบว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนนี้ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนของนักศึกษา ฉะนั้นนักศึกษาพยาบาลที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน จึงมีรูปแบบการเรียนโดยรวม และรูปแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน

2.6 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับอาชีพของมารดา พบว่า นักศึกษาพยาบาล ที่มารดาประกอบอาชีพต่างกันมีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน (ตาราง 15) ซึ่งอธิบายได้ว่าจากลักษณะของสังคมไทยที่มีค่านิยมว่าบิดาจะเป็นผู้ให้การอุปการะหาเลี้ยงดูครอบครัว แต่ในบางครอบครัวบิดาไม่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้เพียงลำพังได้ มารดาจึงต้องประกอบอาชีพเพื่อช่วยหาเลี้ยงครอบครัวอีกแรงหนึ่ง เพื่อจะมีรายได้เพียงพอที่จะส่งเสียลูก ๆ ให้ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งรายได้จากงานอาชีพที่บ่งถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นๆ จากการศึกษาของ วิลาวรรณ พันธุ์พฤษ และสุนันท์ สังวรวงษ์พนา (2535) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาก็มีผลต่อรูปแบบการเรียนของนักศึกษาเช่นกัน จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อาชีพของมารดานักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็น เกษตรกร ร้อยละ 28.85 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายหรือกิจการส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 27.56 และ 16.67 ตามลำดับ (ตาราง 15) ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีฐานะทางอาชีพค่อนข้างต่ำ เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย เช่นเดียวกับกับอาชีพของบิดา ดังนั้น รูปแบบการเรียนโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลจึงไม่แตกต่างกัน

แต่เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนแต่ละแบบของนักศึกษาพยาบาลเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาพยาบาล มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะ นักศึกษาพยาบาลที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงสุด รองลงมา คือ นักศึกษาพยาบาลที่มารดามีอาชีพรับราชการ เกษตรกร ค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง ตามลำดับ (ตาราง 16) ซึ่งการเรียนแบบพึ่งพานี้ เป็นแบบที่ผู้เรียนแสดงความอยากเรียนรู้น้อยและจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับกำหนดให้เรียน ผู้เรียนเห็นผู้สอนและกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นแหล่งของวิชาการ ดังนั้น ผู้เรียนแบบนี้ จะไม่มีความคิดริเริ่ม การที่นักศึกษาพยาบาลมีมารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงนั้น อาจเป็นเพราะมารดาที่ไม่ได้ประกอบอาชีพนั้นได้รับการศึกษาน้อย มีหน้าที่เป็นแม่บ้าน คอยปรนนิบัติสามีและลูก มีลักษณะเป็นช่างเท้าหลัง และอาจไม่มีความคิดริเริ่มในการทำอะไร จนกว่าจะได้รับคำแนะนำหรือบอกกล่าวจากสามี (ยศ สันตสมบัติ, 2533) และ ตามปกติแล้วมารดาจะเป็นผู้ดูแลลูกบุตรมากกว่าบิดา คอยดูแลอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูบุตร (รัชนิกร เศรษฐ, 2536) จึงอาจทำให้บุตร ซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลและเป็นเพศหญิง ซึ่งมีข้อลักษณะของการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นโดยไม่รู้ตัว ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีมารดาประกอบอาชีพรับราชการ ต่างก็มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่ามารดาของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ จะเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่เนื่องจากการทำงานในระบบราชการมีหลายขั้นตอน ซับซ้อน และมีหน่วยงานที่ต้องติดต่อมากมาย รวมทั้งระบบการทำงานก็ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง (ธีรยุทธ บุญมี, 2533) ฉะนั้น มารดาที่ประกอบอาชีพนี้ จึงอาจมีข้อเสียการ

ทำงานแบบพึ่งพาผู้อื่นเข้ามาโดยไม่รู้ตัว และจากการที่มารดาเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบุตรมากกว่าบิดา จึงอาจถ่ายทอดแบบอย่างอุปนิสัยอันนี้มาสู่บุตรได้ นอกจากนี้ มารดาของนักศึกษาพยาบาลที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัว หรือรับจ้างก็เช่นเดียวกัน ที่มีอิทธิพลกำหนดอุปนิสัย บุคลิกของการพึ่งพามารดาบุตรเช่นกัน เนื่องจากไม่ได้รับการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อย จึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น หรือไม่มีความรู้ที่จะอบรมสั่งสอนบุตร ไม่กล้าแนะนำบุตรในเรื่องการศึกษา นอกจากนี้โดยธรรมชาติ ผู้หญิงจะมีลักษณะของการพึ่งพาส่งกว่าผู้ชาย จึงทำให้บุตรซึ่งอยู่ใกล้ชิดติดตามมากกว่าบิดา ดูดซับอุปนิสัยของการพึ่งพาผู้อื่นเข้าไปโดยปริยาย

2.7 เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับรายได้รวมของครอบครัว พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัวต่างกัน มีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน (ตาราง 17) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ มีบิดามารดาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 28.85 เท่ากัน (ตาราง 4.5) ซึ่งอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ ฐานะยากจน จากตาราง 6 จะพบว่ารายได้ของครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับ 5,001-10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 28.21 ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนี้ ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนก็มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนของนักศึกษา เช่นกัน (Hallett et. al., 1993 อ้างถึงใน Kelly, 1997) จึงพอสรุปได้ว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ มีฐานะยากจนพอ ๆ กัน จึงมีรูปแบบการเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อทดสอบรูปแบบการเรียนแต่ละแบบเป็นรายคู่ (ตาราง 18) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 10,001 - 15,000 บาท/เดือน และ 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยง แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวระดับอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 10,001 - 15,000 บาท/เดือน มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยงสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป จากตาราง 6 จะเห็นว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว ระดับ 10,001-15,000 บาท/เดือน และระดับ 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ซึ่งนักศึกษาพยาบาลชั้นปีนี้มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยงสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีอื่น ๆ อยู่แล้ว (ตาราง 8) จากการศึกษาของ ทองเวียน อมรัชกุล (2525) พบว่า นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 นี้จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก มีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีนี้มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยงเหมือนกัน โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว ระดับ 10,001-15,000 บาท/เดือน มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยงที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว ระดับ 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป การที่จะกล่าวถึงนักศึกษา

พยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัวทั้ง 2 ระดับนี้ มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงค่อนข้างดีนั้น ก็ไม่อาจกล่าวได้เต็มที่นัก เพราะในสภาพความเป็นจริงรายได้ของครอบครัวอย่างเดียวไม่สามารถนำมาตัดสินฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้ จำเป็นต้องเอารายจ่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในครอบครัว และวิธีการใช้จ่ายของสมาชิกมาเปรียบเทียบ เพื่อดูรายได้สุทธิที่เหลือจากรายจ่ายนั้น ๆ ก่อน จึงจะกล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวได้ อย่างไรก็ตามการกำหนดสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น อาจดูได้จากอาชีพของหัวหน้าครอบครัวอีกอย่างหนึ่ง (ประตินันท์ อุปรมัย, 2534) จากตาราง 4, 5 จะเห็นว่าส่วนใหญ่แล้วบิดามารดาของนักศึกษาพยาบาลมีอาชีพเป็น เกษตรกร รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ และค้าขายหรือมีกิจการส่วนตัว ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีฐานะทางอาชีพค่อนข้างต่ำ ทำให้ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จากผลการวิจัยของ ฮอบบ์ (Hobb, 1990 อ้างถึงใน Caldwell & Ginther, 1996) ที่พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นตัวทำนายที่ดีเกี่ยวกับความสำเร็จทางการศึกษา ถ้าฐานะทางเศรษฐกิจต่ำก็ทำนายถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ การที่นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน (ตาราง 6) มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ และยังมีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงอีก นับว่าอันตรายอย่างยิ่ง เพราะถ้านักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ยังชอบรูปแบบการเรียนแบบนี้ก็คงยากที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษา ซึ่งฮานน์ (Hahn, 1987 อ้างถึงใน Caldwell & Ginther, 1996) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ จะเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดว่านักศึกษาจะลาออกกลางคัน ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัวตั้งแต่ 15,000 บาท/เดือนขึ้นไป มีรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่า แสดงว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ ยังคงมีความตั้งใจในการเรียน ยังคงเข้าชั้นเรียน และมีส่วนร่วมกับนักศึกษาคนอื่น ๆ และอาจารย์ในชั้นเรียน นั่นหมายถึงว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ยังมีความพร้อม และมีจุดมุ่งหมายในการเรียนมากกว่ากลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้รวมของครอบครัว 10,001-15,000 บาท/เดือน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อแก้ปัญหารูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงของนักศึกษาพยาบาล ผู้สอนควรให้ความสนใจให้ความใกล้ชิดกับนักศึกษากลุ่มนี้เป็นพิเศษ และจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ โดยใช้วิธีการสอนที่เน้นตัวผู้เรียน เช่น การสอนแบบติวเป็นกลุ่ม (Tutorial group) เพื่อให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (บุญธรรม ศรีสะอาด, 2537) หรือใช้การสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย (Group conference) ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลให้มากขึ้น ซึ่งมีทั้งการประชุมปรึกษาในการชี้แนะแนวทางหรือการประชุมก่อนการปฏิบัติงาน (Pre-conference) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นโอกาสตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนก่อนการฝึกปฏิบัติงานประจำวัน

รวมทั้งแจ้งจุดมุ่งหมายในการฝึกแต่ละวันและการประชุมปรึกษาหลังการปฏิบัติงาน (Post-conference) ซึ่งจะเป็นการสรุปประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละวันว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคใดที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น หรือใช้การศึกษาการพยาบาลรายบุคคล (Nursing care study) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ผู้ป่วยเฉพาะรายที่ผู้เรียนแต่ละคนสนใจ และวางแผนการพยาบาลตามปัญหา ความต้องการของผู้ป่วยคนนั้น ผู้สอนจะช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนทุกขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล เพื่อให้ได้ผลออกมาเป็นการพยาบาลที่สมบูรณ์แบบ (พวงรัตน์ บุญญาภรณ์, 2536) นอกจากนี้ผู้สอนอาจมอบหมายให้ผู้เรียนทำรายงานกลุ่มย่อย และผู้สอนจะต้องมีการนัดหมายให้ผู้เรียนเข้าพบ เพื่อตรวจสอบความรับผิดชอบในงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะเป็นการกระทำให้นักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง มีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

2. สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพานั้น อาจารย์ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ได้คิดเอง พยายามใช้วิธีการให้เขามีความอยากรู้อยากเห็นในระหว่างการเรียนการสอน เมื่อมีการซักถามผู้สอนไม่ควรตอบคำถามจนหมด และมอบหมายให้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ไปค้นคว้าต่อแล้วนำกลับมาอภิปรายในห้องเรียนคราวต่อไป หรือจัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม โดยมอบหมายให้นักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาเป็นผู้นำกลุ่ม เพื่อฝึกให้มีความรับผิดชอบและรู้จักค้นคว้าหาข้อมูลที่จะนำมาอภิปราย ส่วนผู้สอน ควรมีการนัดหมายให้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ได้เข้าพบบ่อย ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสซักถามในสิ่งที่สงสัย ซึ่งวิธีการเหล่านี้ จะช่วยแก้ปัญหาให้นักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาน้อยลง

3. สำหรับนักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง ผู้สอนควรจัดบรรยายภาคในชั้นเรียนให้เป็นบรรยายภาคที่ท้าทาย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีอิสระและภูมิใจที่จะทำงาน เป็นการกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ รวมทั้งจัดบรรยายภาคที่มีความอบอุ่นใกล้ชิด มีความเป็นมิตร ช่วยชี้แนะการเรียนเป็นลำดับขั้นตอนจะทำให้ผู้เรียนอยากเรียน รักการเรียนและรักวิชาที่เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องกำหนดบรรยายภาคที่อิสระเพื่อลดการเรียนรู้แบบพึ่งพาลง คือการช่วยให้ผู้เรียนมีการยอมรับนับถือตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเลือกตัดสินใจต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมาย รวมทั้งมีโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย เพราะความล้มเหลวก็เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

4. ทางคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ควรจัดให้มีสไลด์ทัศนูปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาทิเช่น Slide-multivision และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ฝึกภายในห้องปฏิบัติการรวมทั้งหุ่นต่าง ๆ ที่ใช้ฝึกในสถานการณ์จำลอง ควรจะเป็นหุ่นที่ใช้การได้ดีและอยู่ในสภาพที่ดีเช่นกัน และควรเลือกใช้สไลด์ทัศนูปกรณ์ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนของผู้เรียนด้วย เพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการเรียน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เก็บในช่วงที่นักศึกษาพยาบาลกำลังจะสอบกลางภาคเรียน อาจทำให้นักศึกษาพยาบาลให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามได้ไม่เต็มที่

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. ได้ทราบว่านักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ มีรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือแบบร่วมมือ และชอบรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี่ยนน้อยที่สุด
2. ได้ทราบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี่ยน และแบบพึ่งพามากกว่านักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับปานกลาง (2.01-2.50) มีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี่ยนมากที่สุด
4. นักศึกษาพยาบาลที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพามากที่สุด
5. ได้พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้รวมของครอบครัวอยู่ในระดับ 5,000-10,000 บาท/เดือน เป็นส่วนใหญ่ มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ และมีรูปแบบการเรียนแบบหลักเลี่ยน

ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารการศึกษาพยาบาลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบการสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาพยาบาลต้องการ โดยแยกเป็นการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
2. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลกับรูปแบบการสอนของอาจารย์